

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. XII. De Juramento calumnia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

Quod ad Postremum: Multi sunt effectus litis contestationis: Et Primus ut ea sequuta litigantes subijcantur Judicis potestati. *d. c. Relatum. c. Inter Monasterium. de Sent. & re Jud.* Secundus est, quod via præcluditur exceptionibus dilatoriis. *d. c. Inter Monasterium. l. Pomponius. §. Rati de Procurat.* Tertius est, ut actiones perpetuentur. *l. Ordinata. de Lib. caus. l. Si cum. §. Qui injuriar. ff. Si quis caut.* Quartus, ut præscriptio interrumpatur. *l. More. C. de Rei vindicat. l. Sicut. ubi Baldus. de Præscript. 30. vel 40. annor.* Quintus est, ut constituatur Adversarius in mora; ita ut teneatur ad fructus. *l. Certum. de l. Mora. C. de Rei vindic. l. Litigator. C. de Fruct. & lit. expens.* Sextus, ut non possit revocari mandatum Procuratorum, postquam lis est contestata, nisi certis de causis. *l. Post litem. ff. de Procurat.* Septimus, Testes possunt recipi, qui alias examinari non valent. *§. 1. hoc nostro tit. Ut lit. non contest. per totum.* Nisi cum civiliter agitur, & timeatur probabiliter de morte testium; vel diuturna absentia, nam etiam lite non contestata possunt testes examinari. *§. Admonendi. hoc tit.* Ita Doctores in *c. Quoniam frequenter. Ut lit. non contest.* Unde nota, quod quando criminaliter agitur, quia tractatur de magno præjudicio, nunquam recipiuntur testes ante litem contestatam. *cap. Epiphanius. §. quæst. 6. & l. fin. C. de Probat.* Sunt & alii effectus, de quibus tractatur in *d. cap. Quoniam frequenter.* Et per Speculat. in *tit. de Testib. §. Nunc tractemus.* Et adverte in materia testium, quod quando quis examinat testes ad perpetuam Rei memoriam, debet intra annum convenire adversarium, vel examen denunciare; alioquin attestations sic receptæ non valebunt. *§. Debet tamen. inf. hoc tit. c. Plerumque. de Rescript. cap. Pastoralis. de Offic. Ord.* Et generaliter scias, quod ubicunque Libellus non exigitur, aut jus agendi contra certam personam non dirigitur, litis contestatio non est necessaria, quod ex supradictis pater *§. Finali. hoc nostro titulo.* Quemadmodum etiam haud obscure notatur in *d. cap. Quoniam frequenter. Ut lit. non contestat.* De hac eadem materia plenè differit præcitatus. Pax Jordanus in *d. tom. 3. lib. 14. Tit. 5. & 6. ubi studiosus recurat.*

T I T. XII.

De Juramento Calumnia.

Quoniam publicè interesse videtur, ut lites non instituantur injustæ, idcirco statutum est, ut teneantur litigatores jurare, quod justam credunt habere causam litigandi; ob id nunc de hac materia tractatur. Et protituli expositione videbimus:

1. Quid sit Juramentum Calumnia?
2. Qui jurare debeant?
3. Quando sit præstandum tale Juramentum?
4. In quibus causis?
5. Qui sint effectus?

Quod ad Primum. Juramentum calumniæ est affirmatio cum Religione, qua quis se justam habere causam litigandi confirmat. *l. 2. §. 1. C. eod. atque in se continet quinque capitula.* Quod jurans credit, se justam causam habere. Quod interrogatus non negabit, quod verum credit. Quod non utetur scienter falsa probatione. Quod dilationem non poterit in fraudem.

Quod nec dedit, nec dabit, nec promissit, nec promittet aliquid pro causa, nisi quibus leges dari permittunt; *l. 2. circa princ. & Authen. Principales. C. eod. & notat Gloss. in cap. 1. extr. eodem.* Speculator tamen in *§. Nunc videamus. eod. confu- luit, quod omittatur illud capitulum de dilatoriis frustratoriis, non petendis; alias enim raro eveniet, quod litigantes non sint perjuri, quod Abb. probat. in cap. 1. eodem.*

Quod ad Secundum. Juramentum hoc præstat regulariter à principalibus personis, nempe ab Actore, & Reo. *de Auth. Principales. c. ult. extr. hoc eodem tit.* Jurant etiam Procuratores, & Syndici. *cap. Cum causam. eod. cap. 2. §. 1. eod. in 6.* Et hoc Juramentum à Procuratore, vel Syndico emittitur in animam propriam, non in animam Domini; Procurator enim non debet causam injustam suscipere. *l. Rem non novam. C. de Judic. de quo habetur inc. 1. eod. in 6. Ro- ta Romana decis. 1. alias 37. incipien. Quidam Pro- curator; & decis. 2. hoc tit. in novis, quæ ita inter- pretatur d. cap. ult.* Et quodcumque à Judice potest exigi, secundum quod magis expedire viderit. *§. Et non tantum. hoc tit. d. cap. 1. eod. in 6.* Item Tutores, & Curatores tale Juramentum exhibent. *l. 2. §. Quod observari. C. eod. tit.* Et idem dicitur de his, qui præsentunt Municipiis; nam etiam ipsi, vel major pars ipsorum jurare debent. *d. l. 2. §. Hoc. l. Municipibus. ff. de Cond. & demon. facit tex. in c. Imperatorem. eod.* Item Oeconomi. *cap. In pertractandis. extr. eod.* Jurant Actores, & defensores Universitatum. *c. Cum causam extr. eod.* Jurat Episcopus etiam in causa Ecclesiæ, si per se ipsum agat propositis, sed non tactis Scripturis. *cap. Ult. extr. eod. Auth. Sed Judex. C. de Episc. & Cleric.* Est tamen tex. in *cap. 1. extr. eod. ubi dicitur, quod nullus Clericus in- consulto suo Prælato potest jurare de calumnia, nisi agatur de causa sua propria, quo casu non gaudet hujusmodi Privilegio; quod etiam ex- tenditur ad Episcopum, vel alium Prælatum in- feriozem, ut colligitur ex d. cap. 1. Unde vi- detur dicendum, quod Episcopus non possit ju- rare irrequisito Romano Pontifice; attamen de consuetudine potest procedere contrarium; ita- ut, sicut Episcopus in consulto Romano Ponti- fice: ita inferiores Prælati, & Clerici non con- sulto Episcopo, poterunt jurare: ita traditur in d. cap. 1. & Abb. ibi.*

Quod ad Tercium. Ut habetur hic, in princ. proponitur tale Juramentum in ipso litis exor- dio: tunc enim verè lis incipit. not. in *l. 1. §. 1. ff. Si quis Judicem. non obtemper. cap. Ex parte il. 2. de Verb. signif.* Verum frequentius receptum est, ut post litis contestationem proponatur tale Ju- ramentum. *§. Et non tantum. hoc tit. cap. 1. eod. in 6. cap. Cum causam. extr. eod.* Et semel tantum præ- statur in tota lite. *Auth. Hoc Sacramentum. C. eod.* Quamvis Juramentum malitiz pluries possit exi- gi, ut per Goffr. in sua Summa. eod. Qui ponit quatuor differentias inter hæc duo Juramen- ta.

Quod ad Quartum. Hoc Juramentum licet antiquitus non præstaretur in causis spirituali- bus, ut in Ecclesiis, & Decimis, & similib. *cap. 2. eod.* Atamen hodie super quasunque causas præstat. *d. c. 1. §. fin. eod. in 6. §. in causis. hoc tit.* Quod etiam procedit in criminalibus. *l. 1. C. eod. tit.* quamvis sint, qui contrarium te- neant. Sed de hoc vide Goffr. in sua Summa. eod. & De.

& Doctores in l. 1. C. eod. & in cap. 1. eod. Atamen quamvis in causis spiritualibus non præstetur tale Juramentum, tamen in his Juramentum decisivum habet locum, quod defertur Actore non probante propter periculum animæ. c. Continebatur. & c. Attestationes, de Despons. Impub. Quod etiam procedit in causis non spiritualibus. l. Admonendi. ff. de Jurejur. ubi de Materia. In causis autem Ecclesiasticis frequentatur Juramentum, quod vocatur de veritate dicenda, quod etiam habet locum in spiritualibus. c. Dudum, de Elect. Et in hoc respondetur de veritate. §. Præterea, & ibi Gloss. hoc tit. Sed in Juramento calumniæ respondetur de credulitate. §. Penult. & ult. Auth. De iis, qui ingred. ad appell. Et hoc Juramentum præstatur etiam in causa appellationis. d. §. Præterea. cap. Ex ratione. de Appellat.

Quò ad Postremum. Effectus hujus Juramenti est, ut qui illud recusat, cadat à causa, seu ab Actione, & Reus pro confesso habeatur, ut hic in princ. c. Ult. eod. l. Ult. C. eod. tit. §. Ult. Atamen verum est, quod si omittatur, non vitatur processus. §. fin. hoc tit. d. c. 1. eod. in 6. quemadmodum etiam hoc colligitur ex. l. 2. C. eod. Alia multa congerit de hoc Juramento calumniæ. Pax Jordanus d. tom. 3. lib. 14. tit. 7. ubi num. 46. ostendit, quomodo juret Judæus, qui litigat cum Christiano. Sciat tamen studiosus Lector, quòd hodie tale Juramentum calumniæ neque in Ecclesiastico, neque in Laico Foro exigitur; forsitan quia experientia docuit, esse animabus perniciosum; dum homines ita fatagunt rerum temporalium, ut æternæ salutis penitus obliviscantur.

TIT. XIII.

Ult lite pendente nihil innovetur.

Quoniam instituta lite, & præstitis satisfationibus, & calumniæ Juramento exhibito, ad probationes, & merita causæ deveniendum est, quo tempore cum lis pendeat, nihil est innovandum: ob id de hac materia tractatur, & videbimus:

1. Lis quando pendere dicatur?
2. Qui sint effectus litis pendentiæ?

Quò ad Primum. Lis tunc pendere dicitur, respectu Innovationis non faciendæ, non solum quando lis est contestata, verum etiam quando citatio ad notitiam partis pervenerit, vel si non pervenerit, per eam steterit; dummodò tamen in citatione fuerit expressa causa, propter quam emanarit citatio. Clem. 2. eod. §. Lis autem. hoc tit. Et dicitur lis pendere, quotiescunque Judicium agitur, & causa expeditur c. 1. eod.

Quò ad Secundum. Effectus litis pendentiæ est, ut usquequò lis pendet, nihil possit innovari, quod sit in alicujus præjudicium. c. 1. & 2. ext. eod. Excipiuntur tamen Casus. Primus est, quando actorum communium, attestationum scilicet, & confessionum editio denegatur, vel Pronunciationis, Interlocutorie scilicet, vel forte etiam Definitivæ illius Judicis, à quo est appellatum. l. 2. C. eod. concordat c. Cum. G. perpetuus. de Fid. Instr. & Gloss. in cap. Quoniam contrà. in verb. tempora. de Probat. Namque his duobus casibus licet supplicare apud Judicem. Tertio licet supplicare, ut procedat Judex. Quarto ut alius affocietur, cum forte ille suspectus sit. In Auth. in medio litis. §. Super hoc. coll. 8. Quinto

Daß. Clericati Tom. II, Lib. VIII,

excipitur casus, quando is, qui appellavit, fructus dissipat, nam non obstante litis pendentiæ, possunt sequestrari. §. Planè. hoc tit. c. fin. de Sequestr. poss. & fruct. l. Ab executore. C. Quorum appellat. non recipian. Item quoque si super Matrimonio lis pendeat, & in ipsa litis pendentiæ secundum Matrimonium sit factum; si primum non tenuisse declaratum fuerit, secundum non poterit irritari pendentiæ litis obtentu. §. fin. hoc tit. cap. Cum in Apostolica de Sponsal. Verum ei, qui ex contemptu contraxit, pœnitentia imponenda erit. d. c. Cum in Apostolica. Est & alius effectus, quia interim res litigiosa non potest alienari. c. Ecclesia. 1. & 2. ext. hoc tit. Alius effectus est, quia neque privilegium lite pendente impetratum prodest. c. fin. hoc tit. De hac Rubrica scribit copiose Pax Jordanus d. tom. 3. lib. 14. tit. 14. ubi præcipue agit de Attentatis, quæ essent commissæ lite pendente, in contemptum Judicis, ostendens quomodo, & quando sint prius revocanda. Et de iisdem integrum Volumen scripsit Robertus Lancellotus, cujus inscriptio est de Attentatis.

TIT. XIV.

De Probationibus.

Postquam ea fuerunt explicata, quæ causæ cognitionem præcedunt, nunc de ipsa causæ cognitione est agendum; & quia hæc ex probationibus habetur; idcirco de Probationibus tractatur: & pro tituli expeditione videbimus:

1. Quid sit Probatio?
2. Quibus modis fiat?
3. Qui possint esse Testes?
4. Quibus Testibus credatur?
5. Quando sint Testes examinandi?

Quò ad Primum. Probatio est rei dubia per argumenta ostensio, sive idoneis, & legitimis modis facta demonstratio. tex. hic in princ. & refert Goffr. in Sum. eod. num. 1. & dicitur probatio à Probo verbo, quod probè facit, qui ostendit, quod asserit: onus verò probandi ad asserentem pertinet. l. Ei. ff. eod. l. Actor. C. eod. Et fit probatio Judici. l. Quinquaginta. in fin. ff. eod. Sciat tamen studiosus Juvenis, quòd etiam Neganti incumbit onus probandi suam Negativam, quando ipsa est fundamentum suæ intentionis, sive agendo, sive excipiendo, ut docent omnes DD. quos longa serie congerunt Mascard. de Probat. conclus. 1092. Pacian. eod. tract. cap. § 1. n. 28. & Gabriel Commun. Conclus. in Tit. de Probat. concl. 6. Quorum Auctoritate Doctorum Ven. Congregatio Parochorum Paduæ obtinuit sententiam favorem contra Nobil. Antonium Mariam Bagarottum, qui negabat, Dotem spiritualement Filiz Marci Antonii Bagarotti Avi sui paterni fuisse solutam cum pecunia ejusdem Ven. Congregationis, quam ab ea Avus receperat ad livellum ad hunc finem. Et ideò quia dictus Antonius Maria non probavit suam Negativam; Nob. Dom. Franciscus Gerardinus Judex ad Officium Aquilæ Anno 1711. eum condemnavit ad solutionem dicti livelli: & causa per appellationem devoluta coram Nob. Dom. Hieronymo Belgrado Vicario Prætorio, fuit ab eodem prædicta sententia confirmata: quia tanquam Judices integerrimi, & eruditissimi cognoverunt, non sufficere Negare, sed Negativam esse probandam ab illo, qui se fundat in ipsa.

1 a

Quò